

Delovanje programa EUFORGEN v letih 2010 - 2014

Tehnične smernice za ohranjanje in rabo genskih virov

Slovenija

V četrti fazi programa EUFORGEN (2010 – 2014) potekajo aktivnosti na področju razvoja pan-evropskih strategij ohranjanja gozdnih genskih virov ter prenosa le-teh v izvedbene sisteme (delovna skupina - DS 1), razvoj sistema monitoringa genetske pestrosti (DS 2), ter v razvoj smernic za uporabo in prenos gozdnega reprodukcijskega materiala za prilagajanje na klimatske spremembe (DS 3). Poleg tega je EUFORGEN prevzel upravljanje informacijske baze EU-FGIS, kateri bodo pridružene še druge baze podatkov o genetski pestrosti gozdnih genskih virov v Evropi. Na delovanje programa se v tem obdobju navezuje evropski projekt FORGER, v Sloveniji pa evropski projekt 7OP po sistemu REGPOT, z akronimom EUFORINNO (*European Forest Research and Innovation*), ki se je formalno začel s 01. oktobrom 2012. Vsebine treh delovnih skupin EUFORGEN sovpadajo tudi s projektom CRP Določitev ukrepov za genetsko varstvo gozdov, posameznimi nalogami javne gozdarske službe s področja gozdnega semenarstva in drevesničarstva, ter z razvojem znanj, praks in pravnih osnov za dolgoročno ohranjanje gozdov in na površini, podobni današnji. Pomemben aspekt potekajočih mednarodnih aktivnosti je tudi v uskladitvi dogovora o intelektualnih pravicah pri skupnih informacijskih sistemih in bazah podatkov, slovensko sodelovanje

pa ima posebno vlogo predvsem na področju JJV Evrope ter novih in bodočih članic EU. Slovenski sodelavci programa smo aktivni kot vabljeni svetovalci v okviru TAIXE za uskladitev zakonodaje s področja gozdnega reprodukcijskega materiala (GRM) in gozdnih genskih virov (GGV) za države JJV Evrope, vključeni smo v ekspertni sistem EU, ter vabljeni k aktivnemu sodelovanju pri razvoju raziskovalnih strategij za vzpodbujanje inovativnih idej in pristopov v gozdarstvu v Evropi. Vzpostavili smo sodobne molekularne metode za testiranje genetske pestrosti in nadzor izvora GRM, razvili baze molekularnih podatkov in knjižnico vzorcev DNA, ter razvili računalniške programe, katere že uporabljajo drugi laboratoriji v srednji Evropi, za potrebe analiz genetske pestrosti populacij gozdnih drevesnih vrst. Vzpostavljena je zasnova mreže gozdnih genskih rezervatov, vključena v Evropski informacijski sistem EUFGIS, ki predstavlja tudi osnovno komponento Slovenske gozdne genske banke.

V Slovenski program ohranjanja gozdnih genskih virov smo vključili vse deležnike v raziskovanju, strokovni javnosti, izvajalce in načrtovalce sistemskih rešitev v gozdarstvu: iz ministrstva, pristojnega za gozdarstvo in za naravo, Biotehniške fakultete – Oddelka za gozdarstvo in obnovljive vire, sodelavci Zavoda za gozdove Slovenije s področja gojenja gozdov in gozdnogospodarske-

ga načrtovanja in Gozdarskega inštituta Slovenije, k sodelovanju so po potrebi vabljeni tudi drugi strokovnjaki in raziskovalci, ki lahko prispevajo k programu ohranjanja gozdnih genskih virov, npr. sodelavci ZRC SAZU, semenarji in drevesničarji idr.

Veliko nevarnost za ohranjanje gozdnih genskih virov predstavlja problematika financiranja gozdne semenarske in drevesničarske dejavnosti, propad ali težavne finančne razmere vodilnih specializiranih podjetij in neprilagodljiv sistem financiranja in organizacije pridobivanja GRM v času močnih obrodov, možnosti pridobivanja GRM iz velikega števila dreves, ter dodelave in shranjevanja semena v Semenski hranilnici. Vendar verjamem, da vsaka kriza prispeva k napredku v organiziranosti in inventivnosti podjetij in posameznikov, na mestu posameznega specializiranega podjetja se že kažejo zametki inovativnih podjetij, ki nameravajo združevati različne proizvodnje ob uporabi nizko-cenovne energije in zaposlovanju sezonsko različno usmerjenih sodelavcev. Potrebe po kvalitetnem, genetsko pestrem GRM v Sloveniji in širše pa so trajni pogoj za obstoj gozdov in vseh njihovih funkcij v korist splošnim koristim, lastnikom gozdov in celotni na lesu temelječi proizvodni verigi.

Hojka Kraigher,
nacionalna koordinatorica
EUFORGEN